

ILO 188 konvensjonen om arbeidsvilkår i fiskerisektoren trer i kraft 16. november 2017 (Work in fishing Convention, WFC).

Formålet med denne konvensjonen er å sikre at arbeidstakere i fiskerisektoren får bedre arbeidsmiljø, sikkerhet og helse til sjøs, og at syke og skadede fiskere får behandling i land. Konvensjonen inneholder også regler om tilstrekkelig hvile, vern gjennom skriftlige arbeidsavtaler og tilsvarende trygdebeskyttelse som andre arbeidstakere.

Konvensjonen gjelder for alle fiske- og fangstfartøy uansett størrelse og vil bli kontrollert ved tilsyn.

De fleste av bestemmelsene i ILO 188 var allerede ivaretatt i norsk regelverk, slik at konvensjonen vil få mindre betydning for norske fiskere enn den har mange andre steder i verden. Det nye regelverket vil likevel få betydning innen enkelte felt:

Fartssertifikatet for fiske- og fangstfartøy får en varighet som endres fra fire år til fem år:

Parallelt med gjennomføringen av ILO 188 i norsk rett, endres varigheten av Fartssertifikatet for fiske- og fangstfartøy fra 4 til 5 år.

Et fartssertifikat for fiske- og fangstfartøy som blir utstedt første gang på eller etter 16. november 2017, dvs. på eller etter tidspunktet for ikrafttreddelsen av ILO 188, får en gyldighet på fem år. For fiske- og fangstfartøy som har fartssertifikat utstedt før 16. november 2017 vil femårsperioden starte ved første fornyelse av sertifikatet som finner sted på eller etter 16. november 2017. For eksempel, hvis fornyelsestilsynet av et eksisterende fartssertifikat finner sted i løpet av mai 2018 og utløpsdatoen for det eksisterende sertifikatet er 1. juni 2018 vil fartssertifikatet etter fornyelse få gyldighet til 1. juni 2023, forutsatt at fartssertifikatet av ulike grunner ikke er inndratt før denne datoen. Et mellomliggende tilsyn skal gjennomføres mellom andre og tredje årssdag i sertifikatperioden.

Krav om sertifikat for arbeids- og levevilkår (WFC sertifikat) for fiskefartøy med største lengde 15 meter eller mer.

Fiskefartøy skal ha sertifikat for arbeids- og levevilkår når fartøyet har

- a) største lengde 15 meter eller mer og er sertifisert for Havfiske I eller større fartsområder.
- b) lengde (L) 24 meter eller mer og er sertifisert for Bankfiske I eller større fartsområder.

Fiskefartøy som skal ha sertifikat for arbeids- og levevilkår, skal gjennomgå følgende tilsyn for å vise at fartøyet oppfyller kravene til arbeids- og levevilkår på fiskefartøy:

- a) førstegangstilsyn før sertifikatet kan utstedes første gang
- b) fornyelsestilsyn hvert femte år

Tilsyn for å få sertifikat for arbeids- og levevilkår for fiskefartøy må begjæres. Tilsynene på eksisterende fartøy tas i forbindelse med første fornyelse av fartssertifikatet og begjæres sammen med dette.

Sertifikatet som kreves, skal vise samsvar med kravene som gjennomfører ILO-konvensjon nr. 188 om arbeidsvilkår i fiskerisektoren, og skal utstedes med varighet inntil fem år når fartssertifikatet blir utstedt første gang eller blir fornyet 16. november 2017 eller senere.

Krav om bemanningsoppgave på fiskefartøy 24 meter eller mer:

For fiskefartøy som er kjølsturket 16. november 2017 eller senere, skal rederiet sende inn forslag til bemanningsoppgave innen 1. juli 2018.

For fiskefartøy som er kjølsturket før 16. november 2017, skal rederiet sende inn forslag til bemanningsoppgave innen fartøyets første sertifikatfornyelse etter 1. juli 2018 og senest innen 1. januar 2020.

Krav til mannskapsliste på alle fiskefartøy uansett størrelse

Alle fiskefartøy uansett størrelse skal ha en mannskapsliste som viser hvem som til enhver tid har sitt arbeid om bord på fiskefartøyet. Mannskapslisten kan være i elektronisk format.

Mannskapslisten skal oppdateres senest i forbindelse med at skipet går fra havn og rederiet **skal ha en kopi av mannskapslisten på land**. Kopien kan være i elektronisk format.

Sjøfartsdirektoratet, anerkjent klasseselskap og godkjente foretak kan kreve å få utlevert kopi av mannskapslisten.

Krav om gyldig helseerklæring

Hovedregelen er at den som har sitt arbeid om bord på et fiskefartøy, skal ha gyldig helseerklæring.

Fiskere som har fylt 18 år er likevel unntatt kravet om gyldig helseerklæring når vedkommende har sitt arbeid på fiskefartøy som normalt ikke er sammenhengende ute i sjøen i mer enn tre dager under forutsetning av at

- a) et slikt fartøy har største lengde opp til 15 meter, eller
- b) fartøyet er har en lengde som er under 24 og er registrert med en bruttotonnasje under 100.

Unntaket gjelder også for fiskere som har sitt arbeid om bord i fiskefartøy med lengde (L) under 24 meter når slike fartøy er sertifisert for Bankfiske I eller mindre fartsområder.

Helseerklæringer utstedt i samsvar med kravene til helseerklæringer i et EØS-land, oppfylder kravet til helseerklæring når denne er utstedt i vedkommendes hjemland eller i det siste EØS-bostedslandet til arbeidstakere.

Hvis hjem- eller bostedslandet ikke har krav om særskilt helseundersøkelse for fiskere, vil en erklæring fra rett myndighet i landet anses som gyldig helseerklæring hvis vedkommende myndighet har attestert at helsekravene etter bestemmelsene i ILO 188 er oppfylt.

Helseerklæringen skal fornyes hvis en fisker tiltrer en annen stilling om bord som har strengere krav til helse.

Rederiet eller skipsføreren skal kreve ny helseerklæring hvis det er sannsynlig at en fisker ikke lenger oppfylder kravene som ligger til grunn for helseerklæringen. Hvis rederiet eller skipsføreren krever ny helseerklæring, skal kravet gis skriftlig og være begrunnet. Begrunnelsen kan for eksempel være at fiskeren har vært arbeidsufør i mer enn 30 dager, har vært innlagt på sykehus eller begynner med nye medisiner.

En fisker som har grunn til å tro at vedkommende ikke lenger oppfyller helsekravene, skal informere skipsføreren eller rederiet og konsultere sjømannslege.

Arbeid og utplassering av ungdom på norske fiskefartøy

Personer som ikke har fylt 18 år omfattes av begrepet ungdom. ILO 188 artikkel 9 fastsetter at 16 år er minstealder for ungdom som skal arbeide om bord på fiskefartøy. Denne aldersgrensen harmonerer med et normalt tidsforløp for grunnskoleutdanningen i Norge.

ILO 188 åpner likevel for at skolepliktig ungdom som har fylt 15 år kan utføre lett arbeid på fiskefartøy i skoleferier. Arbeidstiden skal ikke overstige 7 timer i døgnet eller 35 timer i uken.

Videre kan ungdom som har fylt 15 år og ikke er skolepliktig ha arbeid som inngår i yrkesrettet opplæring innen fiske når arbeids- og skoletid tilsammen verken overstiger 8 timer i døgnet eller 40 timer i uken.

Ungdom som har fylt 14 år, kan også under visse forutsetninger, utplasseres til arbeid på fiskefartøy i innenriks fart som ledd i skolegang eller praktisk yrkesorientering. Forutsetningene er at utplasseringen ikke kan være til skade for deres helse eller utvikling eller at utplasseringen skjer som ledd i gjennomføringen av grunnskolens praksisordninger i arbeidslivet eller Arbeids- og velferdsetatens (NAV) yrkesorienterende programmer.

- Ungdom som er skolepliktig skal sikres tilstrekkelig søvn og skal derfor ha sammenhengende arbeidsfri periode mellom klokken 20.00 og 06.00. Ungdom som ikke er skolepliktig, skal ha arbeidsfri periode mellom klokken 22.00 og 06.00 eller mellom klokken 23.00 og 07.00.
- Ungdom skal ha minst 30 minutters pause, om mulig sammenhengende, dersom den daglige arbeidstiden overstiger 4 1/2 time.
- Ungdom skal ha en sammenhengende ukentlig fritid på minst 36 timer. Fritiden skal så vidt mulig omfatte søn- og helligdager.
- Arbeidstiden skal ikke være til hinder for den skolegangen som ungdom trenger for utdanningen sin, eller til hinder for å dra nytte av undervisningen.
- Ungdom skal ikke settes til overtidsarbeid. Dette betyr at arbeidstidsbestemmelsene som følger av forskrift om arbeids- og hviletid på fiskefartøy § 3 første ledd, også er den reelle arbeidstiden.

Arbeid om bord på fiskefartøy som er ledd i godkjente lærlingkontrakter eller videregående opplæring, omfattes ikke av arbeidstidsbegrensingene som kort er omtalt ovenfor¹.

¹ Jf. forskrift 25. april 2002 nr. 423 om arbeid og utplassering av ungdom på norske skip § 4 første ledd andre punktum

Krav til arbeids- og hviletid

- Den alminnelige arbeidstid om bord på fiskefartøy skal ikke overstige 48 timer i uken beregnet som et gjennomsnitt i en periode som ikke skal overstige 12 måneder.
- Hviletiden skal være minst 10 timer i løpet av en hvilken som helst periode på 24 timer, og 77 timer i løpet av en hvilken som helst periode på 168 timer.
- Hviletiden på 10 timer i løpet av hvilken som helst periode på 24 timer, kan deles i to perioder hvor den ene skal være minst 6 timer. Tidsrommet mellom hvileperioder skal ikke overstige 14 timer.

Skipsfører kan kreve at arbeidstakerne utfører det antall arbeidstimer som er nødvendig for den umiddelbare sikkerhet til fartøyet, personer om bord, redskaper, eller lasten, eller for å komme andre fartøy eller personer i havsnød til unnsetning.

Arbeids- og hviletidsbestemmelsene gjelder ikke for fiskere som er alene om bord på eget fartøy, for eksempel typiske sjarkfiskere.

Krav ved bruk av arbeidsformidlingsvirksomhet på skip

Arbeidsgiver som benytter seg av arbeidsformidlingsvirksomhet, skal sørge for å dokumentere at denne virksomheten oppfyller krav som er stilt i eller i medhold av lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven).

Det er tilstrekkelig at arbeidsgiver kan dokumentere at det er brukt arbeidsformidlings-virksomhet som drives i Norge eller land som har ratifisert MLC 2006 konvensjonen eller ILO 188 konvensjonen, ved formidling av arbeidstakere til fiskefartøy.

Krav om dokumentasjon av arbeidsavtaler og arbeids- og hviletid skal være tilgjengelig om bord:

Arbeidstakers arbeidsavtale og av tariffavtale som utgjør en del av arbeidsavtalen, skal være tilgjengelige om bord. Det samme gjelder kopi av kontrakt for andre som har sitt arbeid om bord. Dokumentasjon på arbeids- og hviletiden skal foreligge om bord.

Kravet om arbeidsavtaler om bord gjelder ikke der fiskefartøyets reder er alene om bord på eget fartøy.

Endrede krav til visse konstruksjonsmessige forhold og utstyr på fiskefartøy med største lengde på 15 meter eller mer

Takhøyde:

Krav til økt takhøyde i innredningen gjøres gjeldende for fartøy med lengde (L) 24 meter eller mer bygget 1. januar 2019 eller senere.

Takhøyden i innredningen på fartøy med lengde (L) over 24 meter skal være minst 2.000 millimeter. En reduksjon i takhøyden til 1.900 millimeter i et område i innredningen kan godtas når dette finnes rimelig og reduksjonen ikke vil gjøre det ubekvem for besetningen.

Klimaanlegg:

For fartøy bygget 1. januar 2019 eller senere blir det krav om klimaanlegg i oppholdsrom, på broen, i radiatorom og alle sentrale maskinkontrollrom dersom de driver fiske mellom 40 grader N og 40 grader S. For fartøy bygget før 2019 stilles

det kun krav om klimaanlegg i oppholdsrom dersom de driver fiske i disse områdene.

Soverom:

Det skal ikke være åpninger inn til soverom fra maskinrom, lasterom, bysse, felles vaskerom, felles tørkerom, felles baderom, felles klosett og spiserom. I tillegg kommer nå lagerrom. Begrensningen gjøres gjeldende for nye fartøy bygget 1. januar 2019 eller senere.

Køyer skal være utstyrt med en leselampe i tillegg til vanlig belysning i rommet.

Spiserom, dagrom mv.:

Spiserommet skal være utstyrt med dekketøy og bestikk til alle om bord.

Alle om bord skal ha tilgang til rekreasjonstilbud, - utstyr og -tjenester.

Sykerom:

Bestemmelsen om hvilke fartøy som skal ha sykerom endres slik at fartøy bygget etter 1. januar 2019 skal ha sykerom dersom lengde (L) er større enn 45 meter. For eksisterende fartøy er kravet at de skal ha sykerom dersom besetningen er på 15 personer eller mer, uavhengig av størrelsen.

Kosthold mv.:

Kostholdet om bord skal være tilpasset fiskernes behov, hensyntatt blant annet religiøse og kulturelle skikker som er aktuelle for de som er om bord på fiskefartøyet. Tilberedning og servering av mat skal skje på en hygienisk måte.